Vlaams Parlement

stuk **2415** (2013-2014) – Nr. 1
ingediend op 31 januari 2014 (2013-2014)

Voorstel van decreet

van de heren Willy Segers, Ward Kennes, Jurgen Vanlerberghe, Marius Meremans, Johan Verstreken en Kurt De Loor
en mevrouw Karin Brouwers

houdende wijziging van diverse bepalingen van het decreet van 23 december 1986 houdende integratie van kunstwerken in gebouwen van openbare diensten en daarmee gelijkgestelde diensten en van door de overheid gesubsidieerde inrichtingen, verenigingen en instellingen die tot het Vlaams Gewest behoren, wat betreft de actualisering van de financiële en inhoudelijke basis van kunst in opdracht

verzendcode: BIN

TOELICHTING

1. Algemeen

Situering

Tussen de staatshervormingen van 1980 en 1988 keurde het Vlaams Parlement een decreet goed betreffende het integreren van kunst in overheidsgebouwen (decreet van 23 december 1986 houdende integratie van kunstwerken in gebouwen van openbare diensten en daarmee gelijkgestelde diensten en van door de overheid gesubsidieerde inrichtingen, verenigingen en instellingen die tot het Vlaams Gewest behoren (vervangen door het decreet van 12 mei 1998)). Op initiatief van de Vlaamse minister, bevoegd voor de huisvesting van de Vlaamse ambtenaren, sloegen de voormalige cel Kunstintegratie, sinds 1998 in het kader van het decreet actief met de begeleiding van kunstopdrachten voor de Vlaamse administratieve gebouwen, en de Vlaams Bouwmeester in 1999 de handen ineen voor het uitwerken van een beleid omtrent kunst in overheidsgebouwen. Daarmee werd de kiem gelegd voor een intense wisselwerking tussen kunst en architectuur, infrastructuur en openbare ruimte op project- en beleidsniveau en werd aangegeven dat de Vlaams Bouwmeester met de kunstcel een belangrijke professionele begeleidingsrol kan spelen bij het ontwikkelen van een beleid inzake Kunst in Opdracht.

Analoog aan de ambities omtrent de architecturale kwaliteit werd voor Kunst in Opdracht het hedendaagse beeldende kunstveld als referentie genomen. Ook werd er gewerkt aan een verruiming van het toepassingsgebied van het decreet, met opdrachten in het kader van publieke ruimte, infrastructuur- en landschapsprojecten. De adviesverlening breidde zich ook uit naar de lokale overheden in Vlaanderen.

Opzet

De percentageregeling, de basis voor het decreet, wil cultuur en kunst opnemen in een bredere maatschappelijke context. Ze wil cultuur dus niet louter definiëren als een afzonderlijk op zich staand domein, maar doorheen de inbedding ervan in andere maatschappelijke domeinen. Bij elke kunstopdracht die vanuit het decreet wordt gerealiseerd, worden actoren betrokken die doorgaans niet in aanraking komen met hedendaagse kunst zoals die gebruikelijk wordt gepresenteerd in de gevestigde museale presentatieplekken. Daardoor werkt het decreet complementair en drempelverlagend voor de lokale bevolking en de openbare diensten die hierbij betrokken worden.

Ons patrimonium maakt deel uit van een lange historische traditie waarin kunstenaars via openbare opdrachten een bijdrage hebben geleverd aan de cultuur. Die eeuwenoude cultuur is ondertussen een handelsmerk geworden van de regio Vlaanderen. Ook de opdrachten van de 21e eeuw zijn van belang voor de creatie en zichtbaarheid van kunst en voor de verspreiding ervan in een brede culturele context. Vandaag kunnen wij daarvoor een beroep blijven doen op gevestigde waarden en jong talent, op nationaal en internationaal gerenommeerde kunstenaars. Veel meer dan het oude opdrachtgeverschap van de veeleer persoonsgebonden cultus van staatshoofden, gaat Kunst in Opdracht vandaag meer om de kunst zelf en de impact van kunst op de omgeving en de beschouwer. Kunst in Opdracht kan daarbij het profiel, de beeldvorming, het engagement en onderscheidingsvermogen van een opdrachtgever mee helpen bevestigen.

De actualisering van het decreet is noodzakelijk omdat dertien jaar ervaring op het terrein heeft geleerd dat een sterke visie en een intensief begeleidingsproces, gericht op het creëren van goede en excellente praktijken, leiden tot kennis en knowhow in verband met

de relevantie en meerwaarde van hedendaagse kunst bij de publieke opdrachtgevers. Sinds 1986 is ook de publieke bouwpraktijk in Vlaanderen enorm veranderd. Niet alleen zijn de bedragen in het huidige decreet niet meer actueel, ook de dienstverlening van de Vlaamse overheid en bijgevolg de aard van de bouwprojecten die via het decreet potentieel aanleiding vormen voor een kunstopdracht, zijn sterk gewijzigd.

Het decreet is door zijn eenvoud makkelijk hanteerbaar en inzetbaar. De principes ervan hoeven dan ook niet drastisch te worden gewijzigd. Vanuit de ervaring van de kunstcel met het toepassen van het decreet en het bemiddelen tussen opdrachtgevers, ontwerpers en kunstenaars, strekt het tot aanbeveling drie facetten ervan te actualiseren. In de eerste plaats is een actualisering van de percentageregeling aan de orde. Daarnaast is een aanpassing aan de hedendaagse terminologie en kunstpraktijk aanbevelenswaardig. Ten slotte is het wenselijk om meer duidelijkheid te scheppen over het werkkader dat door het decreet voor kunst geschapen wordt.

De gewone termijnen van inwerkingtreding zijn van kracht. Bouwwerken die al een bouwvergunning hebben op het ogenblik dat het decreet van kracht wordt, hoeven dit decreet niet toe te passen.

2. Commentaar bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen toelichting.

Artikel 2

Kunst bevraagt en interageert met de plek en het gebouw waarvoor ze is gemaakt. Met de term ‘integratie’ beperkt het huidige decreet het ruime palet aan mogelijke artistieke benaderingen die de beeldende kunst te bieden heeft en dreigt de autonome positie van een kunstwerk ten opzichte van zijn context enigszins op de achtergrond te raken. Met de introductie van de term ‘Kunst in Opdracht’ in het decreet kan kunst veel breder en genuanceerder aan bod komen bij elk publiek bouwproject. De visie en motieven die zijn vervat in het kader van de opdracht, kunnen zo los van een klassieke ‘kunstintegratie’ zowel de opdrachtgever als de kunstenaar uitdagen en doen nadenken over hun maatschappelijke rol en culturele verantwoordelijkheid. De artistieke keuzes die daaruit voortvloeien, leiden tot een gevarieerd artistiek patrimonium, nieuwe opdrachtmodellen, nieuwe en meer interdisciplinaire samenwerkingen, en een rijkere invulling voor Kunst in Opdracht.

Het opschrift van het decreet wordt bijgevolg aangepast.

Artikel 3

Sinds 1986 is de publieke bouwpraktijk in Vlaanderen enorm veranderd. Een actualisering van de percentageregeling vertrekt vanuit een aanpassing van zowel de bedragen, de schijven als de percentages. Een indexering van de grensbedragen wordt gecombineerd met het aanpassen van het aantal schijven en de percentages om werkbare kunstbudgetten te genereren voor de realisatie van kwaliteitsvolle kunstopdrachten.

Een aanpassing van de periode voor publiek-private samenwerkingsovereenkomsten, huurkoopcontracten, leasingcontracten en huurcontracten op lange termijn naar langer dan vijftien jaar strookt met de huidige gehanteerde termijnen in de sector. Als basis voor de berekening van het kunstbudget volgens de opgegeven percentages vragen de aanbestedende diensten in de bestekken bij nieuwbouw om de effectieve projectkosten voor het

realiseren van het bouwwerk zoals opgenomen in het bestek op te geven, bij zware renovatie om het bekende renovatiebudget op te geven en bij lichte renovatie om de afwerkingskosten en inrichtingskosten op te geven afhankelijk van wat voor het project van toepassing is.

Recurrente kosten zoals onder meer exploitatiekosten worden hier niet in rekening gebracht.

De termen 'opdrachtgever', 'bouwbudget' en 'realisatie van kunstopdrachten' spelen in op de aanpassing van het opschrift van het decreet.

Artikel 4

De ondergrens voor het kunstopdrachtenbudget wordt opgetrokken naar 2 miljoen euro zodat er een hogere instapdrempel ontstaat voor kleine projecten. Er wordt immers gestreefd naar werkbare – en dus voldoende grote – budgetten voor de realisatie van kwaliteitsvolle kunstopdrachten.

De term 'bouwbudget' speelt in op de aanpassing in artikel 3.

Artikel 5

De term 'realisatie van een kunstopdracht' speelt in op de aanpassing van het opschrift van het decreet.

De term 'projectkosten' speelt in op de aanpassing in artikel 3.

Artikel 6

De term 'kunstopdracht' speelt in op de aanpassing van het opschrift van het decreet.

Kunst in Opdracht is binnen de percentageregeling steeds verbonden met een concrete bouwopdracht. Die verbondenheid kan zich vertalen in de projectdefinitie van het bouwproject, de realisatie van het gebouw of zijn omgeving, of in de specifieke functie waarvoor het gebouw wordt ontworpen. De term 'context' geeft aan dat de kunstopdracht ook vanuit de maatschappelijke opdracht en werking van de opdrachtgever kan ontstaan en kan leiden tot de productie van een locatiespecifiek kunstwerk dat enkel op die plek zinvol is en er onlosmakelijk mee verbonden is.

Willy SEGERS,

Ward KENNES

Jurgen VANLERBERGHE

Marius MEREMANS

Johan VERSTREKEN

Kurt DE LOOR

Karin BROUWERS

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. In het opschrift van het decreet van 23 december 1986 houdende integratie van kunstwerken in gebouwen van openbare diensten en daarmee gelijkgestelde diensten en van door de overheid gesubsidieerde inrichtingen, verenigingen en instellingen die tot het Vlaams Gewest behoren, worden de woorden "integratie van kunstwerken in" vervangen door de woorden "kunst in opdracht voor".

Art. 3. Artikel 2 van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 12 mei 1998, wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 2. Iedere publieke rechtspersoon die geheel of gedeeltelijk ten laste van de begroting van de rechtspersoon Vlaams Gewest bouwwerken uitvoert, iedere private rechtspersoon die met ten minste 30% subsidie ten laste van de begroting van de rechtspersoon Vlaams Gewest bouwwerken uitvoert, alsook iedere private of publieke rechtspersoon waarmee de rechtspersoon Vlaams Gewest een publiek-private samenwerkingsovereenkomst, een huurkoopcontract, een leasingcontract of een huurcontract met een looptijd langer dan vijftien jaar sluit, moet als opdrachtgever volgens de volgende schaal een bepaald percentage van de projectkosten besteden aan de realisatie van kunstopdrachten:
1° 1,5% voor de eerste schijf die lager is dan of gelijk is aan 3.000.000 euro;
2° 1% voor de tweede schijf die hoger is dan 3.000.000 euro en die lager is dan of gelijk is aan 5.000.000 euro;
3° 0,25% voor de derde schijf die hoger is dan 5.000.000 euro.

Voor projectkosten, gelijk aan of hoger dan 100.000.000 euro, is een forfaitair bedrag van 500.000 euro te besteden aan de realisatie van de kunstopdrachten.".

Art. 4. In artikel 3 van hetzelfde decreet worden de woorden "de bouwkosten" vervangen door de woorden "het bouwbudget", wordt de zinsnede "5 miljoen frank bedragen" vervangen door de zinsnede "2 miljoen euro bedraagt" en wordt het woord "wanneer" vervangen door het woord "als".

Art. 5. In artikel 4 van hetzelfde decreet worden de woorden "in het bouwwerk geïntegreerde kunstwerken" vervangen door de woorden "de realisatie van een kunstopdracht", wordt het woord "bouwkosten" vervangen door het woord "projectkosten" en worden de woorden "voorgeschreven door" vervangen door de woorden ", vermeld in".

Art. 6. In artikel 5 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt de zin "Als kunstwerk wordt beschouwd elke vorm van scheppend werk, uitgevoerd door een levend kunstenaar op het gebied van de meest diverse kunstdisciplines." vervangen door de zin "De kunstopdracht geldt op het gebied van de meest diverse kunstdisciplines, uitgevoerd door een levende kunstenaar.";

2° in het tweede lid wordt de zinsnede "dient geïncorporeerd te worden in het gebouw, de infrastructuur of de omgeving sensu stricto, zodat het" vervangen door de zinsnede "is met de context, het gebouw, de infrastructuur of de omgeving sensu stricto verbonden, zodat ze".

Willy SEGERS

Ward KENNES

Jurgen VANLERBERGHE

Marius MEREMANS

Johan VERSTREKEN

Kurt DE LOOR

Karin BROUWERS